

широкому аспекті. Соціальне призначення права втілюється в політичному, ідеологічному, економічному та філософському впливі на суспільні відносини.

Політичний аспект правового впливу адміністративної процедури на суспільні відносини полягає в тому, що вона може бути гарантією прав громадян у сфері публічного управління та засобом оптимізації управління. З економічної точки зору адміністративна процедура є засобом економії ресурсів, підвищення ефективності управлінського впливу тощо. Сутність ідеологічного значення адміністративної процедури полягає в тому, що вона є показником політичної та управлінської культури всього суспільства, а сам факт її існування та належне нормативне регулювання визначає рівень правового регулювання. У філософському розумінні будь-яке процесуальне правило, зокрема, й адміністративна процедура є елементом абстракції високого рівня.

На думку О.А. Дьоміна, матеріально-правова норма визначає суспільні відносини, які знаходяться в складному взаємозв'язку з базисом. Суспільні відносини обумовлюють надбудовне, яке має зворотний вплив на базис.

Оскільки норма права завжди втілюється у правовідносинах і поведінці людей, то матеріально-правова норма опосередковано визначає процес, що є необхідною умовою його існування. Водночас, О. К. Застрожня вважає, що адміністративно-процесуальні правовідносини детерміновані не матеріально-правовими, а реальними процесуальними суспільними відносинами, зважаючи на те, що базисом жодного надбудовного явища не може бути інше надбудовне явище - правовідносини або правова норма. Вказане твердження підтримує також В.Д. Сорокін.

Значення адміністративних процедур не є виключно правовим поняттям, воно дуже різноманітне і проявляється в економічних, політичних, ідеологічних і філософських аспектах. Завдяки адміністративним процедурам фактично «вирівнюються» правові позиції суб'єктів владних повноважень та людини, а не вибудовуються відносини субординації, в яких перебувають суб'єкти управлінських відносин.

Олег Пилипчиненць,

помічник-консультант народного депутата України

МЕТОД І РОЛЬ ПОРІВНЯЛЬНОГО ПРАВ ОЗНАВСТВА В ЗАКОНОТВОРЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Порівняльне правознавство, на відміну від інших галузей права, не є сукупністю принципів і правил. Найчастіше цей відносно

самостійний напрям юридичних досліджень, позначається як метод, завдяки застосуванню якого стає можливим виявити загальне й особливе в питаннях законотворчої діяльності в різних країнах.

Законодавець активно використовує порівняльно -правові матеріали при формуванні законодавчої політики, при створенні окремих законодавчих актів, при удосконаленні законодавчої техніки. Враховуючи іноземний досвід, законодавець, з одного боку, виявляє та запозичує все те корисне, що виправдало себе за кордоном при вирішенні певної проблеми, а з іншого боку — надає можливість урахувати негативні аспекти іноземного досвіду, попередити неефективність тих чи інших правових рішень.

Методики та процедури порівняльного правознавства використовуються законотворцями на національному та міжнародному рівнях при підготовці проектів нормативно-правових актів, для з'ясування відповідності національного правового регулювання міжнародному, при виборі форм, методів та визначенні результатів зближення національного правового масиву з іншими національними чи міжнародними правовими масивами, у федеративних чи конфедеративних державах - для створення модельного законодавства та здійснення іншої уніфікаційної діяльності.

У різні час законодавці різних країн в тій чи іншій мірі використовували досвід інших держав у своїй законотворчій діяльності. Порівняльно -правові дослідження відіграли значну роль при здійсненні кодифікації і реформ національного права в різних галузях сучасного права.

Під час здійснення порівняльно-правових досліджень законодавства певної країни, велике значення має те, до якої правової сім'ї вона належить: до романо -германської чи англо-американської.

Безумовно, найбільш ефективним в цьому процесі є аналіз законодавства в межах однієї правової сім'ї. В такий спосіб окреслюється загальне і особливе, встановлюється подібність і відмінність процесів правового регулювання, визначаються найбільш перспективні системи, на основі яких готуються практичні рекомендації і пропозиції щодо удосконалення законодавства.

Порівняльне правознавство ґрунтується на певній теоретико - методологічній основі: праворозумінні, класифікації правових систем сучасності, співвідношенні порівняльного методу з іншими методами, особливостями методів дослідження (макро і мікро порівняння, нормативне, функціональне порівняння) тощо.

Порівняльно-правові матеріали, які використовуються в процесі законотворчої діяльності можуть мати різний теоретичний рівень. Донедавна, у процесі законопроектно ї роботи, переважало здебільшого нормативне порівняння. В цьому випадку мова йде про підготовку переважно матеріалів довідкового характеру, який в порівняльній

перспективі показує як регулюється те чи інше питання в законодавстві інших країн. При цьому, порівняльно -правові дослідження обмежуються фактологічним підбором нормативного матеріалу.

Подібні порівняльно-правові матеріали, безсумнівно, корисні в практичній роботі. Однак таке порівняння має один суттєвий недолік: воно не виходить за рамки власне нормативного матеріалу, правових норм в тому вигляді, як вони сформульовані в різних нормативно - правових актах, і, при цьому, не вказується на практику реалізації цих норм, їх соціальній ефективності.

Інший спосіб використання порівняльного правознавства в законотворчій діяльності передбачає більш високий рівень теоретичного узагальнення. Мова йде про спеціальне наукове вивчення того, як вирішується в законодавстві іноземних країн те питання, яке стало об'єктом діяльності національного законодавця.

В основі такого порівняльного дослідження лежить не тільки нормативний (співставлений текстів законів, подібних правових понять і категорій), але й функціональний підхід, коли визначальним критерієм є те як саме вирішується певне питання.

Охоплюючи широке коло питань, в тому числі, даючи узагальнений аналіз щодо практики застосування відповідних норм і юридичної доктрини, функціональне порівняння, яке популяризувалося, перш за все, такими науковцями як Конрад Цвайгерт та Хайн Котц, в набагато більшій мірі ніж нормативне відповідає пізнавальним запитам законодавця. Воно великою мірою сприяє напрацюванню загальної концепції законопроекту.

Отже, під час здійснення порівняльно-правового дослідження потрібно врахувати наступне: правильно оцінити межі співпадання і неспівпадання предметів регулювання порівнюваних законів; точно з'ясувати місце цього акту в системі галузевого або міжгалузевого регулювання і його співвідношення з іншими актами; вивчити інформацію про практику застосування порівнюваного закону щоб уникнути формальних аналогій.

Таким чином, розвиток порівняльно -правових досліджень та їх широке застосування в законотворчій діяльності є важливим елементом при здійсненні законодавчих реформ. При цьому, законодавець може використовувати порівняльно-правові матеріали по-перше при вирішенні системних проблем законодавчої політики, по-друге, при вирішенні окремих проблем шляхом напрацювання актів національного законодавства, і, по-третє, з метою удосконалення чинного законодавства.